

УДК 821.161.2
ББК 83.3 (4 Укр)

**ХРИСТІЯНСЬКО-ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ
ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ
(з антимілітаристського циклу новел та оповідань)**

М. Б. Савка

*Дрогобицький педагогічний університет імені І. Франка;
Львівська обл., м. Дрогобич, вул. І. Франка, 16*

У статті здійснено порівняльний аналіз малої прози О. Кобилянської антивоєнної тематики з християнсько-екзистенційного погляду. Зокрема досліджується втілення ідеї національної ідентичності в сюжетотворенні й творенні образів-персонажів.

Ключові слова: *екзистенціалізм, духовно-християнські імперативи, національна ідентичність, образи, сюжет, твір.*

В українській малій прозі міжвоєнного періоду ХХ ст. художньо-екзистенційні виміри “межової ситуації” героя зумовлені особливістю його буття, що характеризується по суті двома основними станами людини: *онтологічно змістовним* та *онтологічно спустошеним*. Для першого – притаманна атеїстична свідомість (т. зв. сартризм, ніцшеанство, філософія абсурду, нігілізм, космополітизм та ін.). Для другого – релігійна свідомість національних, загальнолюдських цінностей сповідування, до якого, власне, і належить творчість (з антимілітаристського циклу) О. Кобилянської.

Вона не раз зізнавалась колегам по перу, що натуралізм і життєва грубість є чужими для її художньо-естетичного смаку. Адже митець повинен відтворювати “вибрану” дійсність свого серця. “У пошуках прекрасного, – запевняла письменниця, – ми можемо увесь світ обійти і не знайти його, якщо цього прекрасного немає у нашій душі” [цит. за: 3, с.79].

Одночасно, особистий душевний біль О. Кобилянської від пережитих подій Першої світової війни, що пронеслась територією Буковини, стане тим художнім матеріалом, який ляже в основу її майбутніх новел та оповідань антимілітаристського циклу: «Юда», «Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки», «Снитись», «Назустріч долі», «Зійшов з розуму», «Лісова мати», «Воєнний акорд», «Щира любов», «Чудо», «Туга», «Василка» та ін.

Як письменниця, не зраджуючи своїм вишуканим мистецьким уподобанням, може в такій жорсткій дійсності змалювати поезію душі людини і т. п.?! Відповідь на подібні запитання суголосні її промовистим словам: “Я люблю народ, і люблю його до сьогоднішньої хвили, і

дивлюся на нього тими самими очима, що на деревину, цвіт, і всю живучу часть природи...” [цит. за: 3, с.99].

У кобилянськознавстві традицію виокремлювати низку творів письменниці з антимілітаристського циклу новел та оповідань започаткував у 1958 році В. Лесин статтею «Антивоєнні твори Ольги Кобилянської». Проте, як слушно зауважує Я. Мельничук, “дослідники, штучно звузивши коло аналізованих творів цього циклу (за дефініцією Н. Томашука), не розкрили широту діапазону та глибину осмислення письменницею теми війни” [6, с.109]. Адже необхідно у відповідному ракурсі розглядати й оповідання «Вовчиха», де відтворено трагізм підготовчого етапу Першої світової війни, власне, сцену прощання двох синів Жмутів – Юзька і Янця з ріднею, а також твори із циклу криміналістики («Але Господь мовчить...», «Огривай, сонце...», «Пресвятая Богородице, помилуй нас!», «Путіфара» та ін.), що є своєрідним продовженням і розкриттям антивоєнних новел та оповідань письменниці.

Сучасники називали О. Кобилянську “царівною принижених” за її людинолюбство, чуйність до чужого горя і психологічну проникливість. Так у пам’яті Е. Панчука закарбувалися велимовні слова письменниці, що “душевні переживання великими буквами написані на обличчях” [13, с.6] людей. І дійсно, у новелах та оповіданнях антимілітаристського циклу О. Кобилянської простежується своєрідна фізіогноміка персонажів. Наприклад: “з червоним від злості й обуренням лицем” [9, т.4, с.378], “з мішаним обличчям” [9, т.4, с.386] («Назустріч долі»); “великі, здичілі, жадібні очі повисли на устах озброєного жандарма” [9, т.4, с.405] («Юда»); “око не має спокою” [9, т.4, с.415], “він рад би втекти перед тими божевільними й розгорілими очима, що мов гарні зорі з-під лукуватих темних брів палали з самих білків” [9, т.4, с.417] («Зійшов з розуму») та ін.

Особливості творів антивоєнного циклу письменниці досліджували О. Вергановська, О. Бабишкін, Н. Томашук, Н. Шумило, Т. Гундорова, Ф. Погребенник, Я. Мельничук, Г. Левченко та ін. Чимало літературознавців звертали увагу на релігійний світогляд О. Кобилянської. Власне, крізь призму християнства письменниця відтворювала в своїй творчості онтологічні проблеми і метафізику людської екзистенції. Хоча у «Літературно-науковому віснику» кін. XIX – поч. XX ст. з’являлося чимало публікацій про світоглядний вплив Ф. Ніцше на творчість О. Кобилянської, зокрема її першого критика і біографа О. Маковея, М. Грушевського, С. Єфремова, М. Мочульського, проте подібні погляди тогочасної літературної критики, на думку багатьох авторитетних дослідників прози письменниці, були поспішними і не відображали об’єктивного, реального стану речей.

З цього приводу слушно зауважував Л. Луців: “Ніцше – це завзятий антифемініст, а героїні Кобилянської – це борці за рівні права для жінок. Справа в тому, що і ті, котрі виступали проти авторки «Царівни»

за її “ніцшеанство”, і ті, котрі заперечували найменший слід ідей цього філософа в творах буковинської письменниці, не вивчили докладно усієї проблеми. Кобилянська не перейнялася ідеями Ніцше, але вона, читаючи його твори, набирала віри в те, що сила волі й витривалість її та її героїнь допомагають поборювати життєві труднощі” [12, с.17].

І справа тут не лише у феміністичному дискурсі, гендерній утопії чи проблемі жіночої емансипації творчості О. Кобилянської, а в її християнському світогляді, який є абсолютно протилежним ніцшеанській атеїстичній філософії “надлюдини”. Зрештою, в автобіографії «Про себе саму» О. Кобилянська спростовувала вплив Ніцше на її творчість. Недарма М. Євшан писав про велику силу віри письменниці в “божество людини, в те, що колись вона таки переможе себе і в будуччині стане такою, про яку вона мріє” [5, с.11].

З цього приводу – цікавий факт із життя О. Кобилянської, на який звернули увагу у своїх дослідженнях Б. Мельничук і Г. Левченко. У 1929 році кореспонденти львівського журналу «Світ» попросили письменницю дати відповідь на провокативне питання: “Якби Вам довелося сидіти необмежений час у в’язниці, які три книжки Ви найрадіше взяли би з собою?” [див.: 11, с.46] О. Кобилянська, усміхнувшись, сказала – передусім Святе Письмо, далі Т. Шевченка і Ф. Гете. Зрештою, вона була глибоко переконана, що церква й істинна християнська віра є “підвалинами народної моралі” [1, с.15]. Тому що без релігійних духовних цінностей втрачається смисл *буття* людини, котра не може залишатися людиною у повному розумінні цього слова, відчути внутрішню гармонію свого ества.

Щоправда чимало сучасних дослідників творчості О. Кобилянської (Н. Шумило, Г. Левченко, Б. Мельничук, С. Кирилюк та ін.) звернули увагу на специфічні “релігійно-моральні рефлексії” письменниці, що яскраво засвідчує один із її листів до О. Маковея. “Я собі маю, – зізнається О. Кобилянська, – свою філософію про релігію, і мені з нею добре. Але цілі передполудня в церкві пересиджувати я не буду і не хочу. Се було би з мого боку велике фарисейство, і воно мені противне” [9, т.5, с.527]. Звідси й трактування Г. Левченко, що “деякі широко віруючі в Христа герої письменниці часто тримаються на певній відстані від церкви: помираюча жінка («Аристократка»), пані Марко («Царівна»), Магдалена «За готар» та ін.” [11, с.50].

Утім, подібні факти радше засвідчують свободолюбні релігійно-духовні пошуки О. Кобилянської, ніж її атеїстичний “ніцшеанський вектор” мислення. Так екзистенційну проблематику особистості письменниці розкриває в новелі «Хрест». Сюжет – доволі оригінальний. Померла людина спостерігає за своєю похоронною процесією – як урочисто колонами ідуть у жалобному вбранні її знайомі, родичі і близькі. Вони несуть за труною дорогі вінки і квіти. Ліричний герой вдивляється у вічі та лиця людей, що проважають його в останню дорогу, і не бачить у них

жодної краплини сльози чи тіні правдивого смутку. Далі події розгортаються в обійсті небіжчика. З хати родичі розбирають усе, що лише можна. Залишився тільки хрест, який був його найдорожчим скарбом. Адже, це – “хрест” його сумління, любові, повсякденної праці, радощів і горя. Власне те, що становило суть усього життя небіжчика, ніхто з близьких не захотів узяти в спадок.

Іманентно-антимілітаристський варіант відповідного христологічного імперативу органічно впливає із оповідання «Юда» О. Кобилянської, що віддзеркалює екзистенційну межову ситуацію самого сумління героя. Адже старий селянин випадково стає винуватцем загибелі власного сина-жовніра, його муки совісті – нестерпні, гнітючі думки про скоєний злочин не дають спокою: *“Моє нещастя прояснило мені світ, бо досі я нічого не бачив. Моя душа дістала очі, і ви повинні в них заглянути. (...) – Прошу вас, пане, підіть відтак від хати до хати та розкажіть про мене, про Юду, нехай стережуться стати такими, як я. (...) – Двоє не простять мені мого нещастя. То є душа мого сина, а потім наша нива”* [9, т.4, с.402-403]. У кінцевому підсумку чоловік вкорочує собі віку – вішається у лісі.

Отже, О. Кобилянська зміщує в оповіданні два виміри людської екзистенції: *реально-історичний* і *містично-біблійний*. У першому випадку мова іде про антимілітаристські мотиви, що відображають події Першої світової війни, а в другому – про символічний образ Юди, його лабіринти блукання в людському сумлінні (кожному зокрема), яке увиразнюється відповідно до певної життєвої ситуації. Подібна євангельська тема зради зазнала художньо-екзистенційної трансформації в багатьох творах української літератури, зокрема «На полі крові» Лесі Українки, «Юда Скаріотський» А. Кримського, «Ціна крові» С. Черкасенка, «Іскаріот» В. Дрозда та ін.

Трагізм національного прометеїзму О. Кобилянської яскраво представлений у «Листі засудженого до страти вояка», художньо-екзистенційний нарратив якого дуже близький до твору «Сторонній» А. Камю. Власне, мова іде про “межову ситуацію” людини, котру засудили до розстрілу. З філософсько-психологічного погляду цей лейтмотив по різному представлений у художньому світі митців. Особливість буття головного героя в А. Камю характеризується *онтологічно спустошеним*, атеїстичним виміром соціального відчуження, а в О. Кобилянської – *онтологічно змістовним*, релігійним станом національної ідентичності. Показовим тут є сприйняття Василем “абсурдної ситуації”, що склалася між ним і воєнним трибуналом. Адже його засудили до розстрілу, так і не розібравшись як слід, бо не розуміли української мови. Зрештою, для високопоставлених полководців солдат – це лише гарматне м’ясо. *“І моя мова, моя материнська мова, ми обоє втратили нараз під ногами ґрунту. Щось сталося, кілька слів в чужій мові, і вона, і*

я утонули (...) Моєї мови не знав ніхто. Вона була так далеко і опущена. Хто і слухав її?» [9, т.4, с.374].

Отже, через художнє моделювання “мовної ситуації” героя О. Кобилянська вказує і на геополітичну проблематику українського народу загалом, відтак – розкриває християнське світовідчуття засудженого солдата, котрий перед розстрілом просить дружину в листі, щоб дбала про себе, дітей і не забувала засвітити “свічку перед Христом Спаса...” [9, т.4, с.375].

Щодо Камю, то він тлумачить подібну “межову ситуацію” людини в іншому екзистенційному вимірі. Так у творі «Сторонній» трагічний гуманізм французького письменника зазвичай іде “ніцшеанським шляхом” вирішення відповідної проблематики, себто дорогою безбожництва, байдужості і відчаю, з якої ніколи не сходив його герой Мерсо. Це проявлялося у вчинках, розмовах і помислах персонажа, свідченням яких є низка фрагментів, перенасичених такими фразами як “мені байдуже”, “мені однаково”, “мене це не обходить” та ін.

Зрештою, екзистенційну фрустрацію особистості чітко характеризує і сам заголовок твору. Навіть засуджений на смерть Мерсо був “стороннім” до життя, не проявляючи жодного інтересу до будь-яких подій. Він незворушно сприймає смерть матері, не знаючи навіть скільки їй було років. На вигідну пропозицію працювати в Парижі Мерсо заявляє власнику фірми, що йому байдуже, де жити. На запитання Марі, чи хоче одружитися з нею, відповідає, що йому однаково і т. п.

Ця авторова філософія абсурдності буття не є однозначною. З одного боку, судочинство над Мерсо відплатило йому тою ж “монетою байдужості”, тобто судовий процес відбувся без урахування ваги присутності підсудного, а з іншого, – герой власною пасивністю і байдужістю виявив своєрідний протест, виклик усьому суспільству. Як не парадоксально, але його засудили не за убивство араба як самооборону, а за душевну черствість, проявлену до жертви (“вистрілив ще чотири рази в нерухоме тіло”) і до смерті своєї матері (“не хотів востаннє глянути на неї”).

Твір завершується у душі філософії абсурду А. Камю. Будучи розлученим на умовляння священика сповідатися перед смертю, Мерсо підсумовує власний атеїстичний світогляд: “Ніщо, ніщо не має ваги, і я добре знаю, чому. (...) Що мені смерть ближніх, материнська любов, що мені Бог, той чи інший спосіб життя, який вибирають для себе люди... Всі докола – обранці. Всі, всі – обранці, інакших не буває. Рано чи пізно їх теж засудять. І його так само. То чи не однаково, якщо обвинуваченого за вбивство стратять за те, що він не плакав на похороні матері?” [7, с.115].

Згодом Мерсо відчув як виплеск гніву, негативних емоцій позбавив його душевної болі. У цю мить він збагнув, що байдужість світу була віддзеркаленням його ества. І в засудженого на смерть чоловіка ви-

никло неймовірне бажання: щоб у день страти зібралось багато людей і зустріли його криками ненависті.

На відміну від «Стороннього» А. Камю у «Листі засудженого до страти вояка» О. Кобилянської постулат абсурдності охоплює лише конкретну життєву ситуацію людини (судовий процес воєнного трибуналу), а не всю її екзистенцію. Виразно проявляються ці розбіжності і в ставленні Василя до смерті, яка, на його думку, не є поганою, тому не потрібно нарікати: *“Чи вона накидується кому? Чи приходиться саме з себе? Все є якесь інше нещастя, що приводить її з собою”* [9, т.4, с.372]. Отже, герой здоровою логікою християнського світовідчуття сам доходить висновку, що зло закорінене у самому серці людини, її гріхопадінні. Звідси і правдиве покаяння Василя, і трепетне ставлення до цвіркуна, який цвіріньканням нагадував йому берегиню, і любов, і турбота про сім'ю, і надія на Царство Небесне. Мерсо Камю на відміну від героя Кобилянської є “стороннім” до Бога, тому для нього всі люди смертні й нещасні в житті, в якому завжди панує абсурд.

Відтак О. Кобилянська гаряче молилася за свій український народ. У листі до Х. Алчевської (9 серпня 1916 р.) вона писала: *“Коли б вже все скінчилося, коби вже мир настав, бо годі дихати далі, і земля вже не приймає більше крові – плуги орати не зможуть...”* [9, т.5, с.622-624].

Патріотизм “стилету і стилосу” О. Кобилянської виявляє себе не лише у творчості, а й громадській діяльності. У своєму листі-зверненні до нашої інтелігенції за кордоном письменниця закликала працювати *“в ім'я подальшого і кращого існування святої України”* [14, інв. №807]. Ще на початку 90-х рр. О. Кобилянська брала активну участь у створенні «Товариства руських жінок на Буковині» в Чернівцях з метою культурно-просвітницького розвитку української жінки та піднесення її національної свідомості. У своїх виписках, використаних в оприлюднених доповідях на відповідну тему, письменниця писала, що *“жінки-емансипантки – то відважні передові бійці, які кидаються в прірву, заповнюють її собою, щоб наступне покоління могло гідно перейти цю пропасть”* [цит. за: 1, с.19].

Так О. Кобилянська у межах християнського імперативу виявляла національний спосіб розуміння людської екзистенції. Її белетристичний матеріал ативоєнної тематики дає змогу чітко окреслити характерні модифікації відповідної художньої інтерпретації. Наприклад, у нарисі «Зійшов з розуму» безнадійно вмираючого солдата, котрий щоб не мучитися, пустив собі в серце кулю, ніхто врешті-решт і не зрозумів його патріотизм.

– Я вмираю. Але вона не загине.

Хто? – спитав уголос різко чоловік

У... У... – зашевелили уста й не докінчили.

Хвилину ще задержався візник, перехрестившись три рази. (...)

– На останку зійшов бідний з розуму, – промовив. Оглянувшись ляжливо, він додав: – Аж страшно! У... У... У... [9, т.4, с.418].

З попереднього контексту стає зрозуміло, що хотів сказати солдат. Це – “Україна”, за яку він боровся і загинув. Візник, так і не зрозумівши змісту невимовлених до кінця слів, подумав, що той із розпуки збожеволів. Отже, О. Кобилянська символічно ставить дилему перед читачем: Хто зійшов насправді з розуму: візник чи солдат?! Адже живі не розуміють померлих. Відтак вустами свого героя у творі «Думи старика» О. Кобилянська заповідала: “Згадуйте предків своїх, щоб історія перед вами не згасла, і золотої нитки не згубить”. Таким чином вона наголошувала на національній трагедії українського державотворення.

У національній парадигмі з антимілітаристського циклу творів О. Кобилянської розгортається й оповідання «Военний акорд». Це розповідь молодого капітана про вперше винесений ним смертний вирок робітникам-зрадникам, які заради заробітку, щоб прогудувати свою сім’ю, пішли розвідати розташування австрійських полків і видати інформацію ворожим військам. Відтак виникає суперечка між військовими: гуманніше вішати чи стріляти зрадників серед цивільних?!

Крізь сюжетно-інформативний перебіг подій простежується внутрішній конфлікт у душі молодого капітана (наратора). Його голос совісті – на боці засуджених, але безпощадний воєнний закон не дозволяє помилувати нещасних. “На місце страти мусів я явитися із ще одним військовим. Побачивши мене, солдат до останньої хвилини не спускав з мене очей. Був це закид, було це пробачення – того я не міг відгадати. Перед актом смерті сам собі ноги зв’язав... Маю почуття, наче його очі досі дивляться на мене. А мій вчинок, то був не вислід моєї совісті, мого я, але вчинок закону. Закон переміг” [8, с.240].

Протилежного екзистенційного імперативу періоду Першої світової війни набуває оповідання «Туга» О. Кобилянської, де військовий трибунал помилував Микиту Білого за “дезертирство”, умотивоване нестерпною тугою за ріднею. Розчулений солдат від несподіванки кидається в ноги військового судді: ““Дякую вам, татку”, – вихлипнув між слізьми і щасливим усміхом. “– Дякую вам красно, гречні пани офіцери, дякую всім, дякую і найяснішому панові і я йому зичу, аби він оцю війну виграв...” [10, с.243].

І хоча літературна критика інколи дорікала письменниці щодо її пацифістичних ідей та австрофільства, проте вона намагалася об’єктивно показати соціально-історичні виміри екзистенції в жорстокій дійсності “межової ситуації”, що по-різному оберталася до долі людини. Так оповідання «Назустріч долі» є символом християнського сумління, своєрідним пам’ятником Незнаному воїнові-спасителеві з ворожої армії, котрий врятував життя маленькій дівчинці. “Оцю дитину післав мені Господь в дорогу, щоб я взяв її в свою опіку, охоронив перед смертю і щоби вона, що, може, має в Бога ще більше ласки, стала колись наново

моїм ангелом-хранителем” [9, т.4, с.385], – сказав жовнір родичам Насті. Твір закінчується в неоромантичному дусі: залишившись сиротою, дівчинка мріє про степ, про який колись розповідав їй воїн-рятивник. Вона підрастає і йде назустріч своїй долі.

Євангельські мотиви апокаліпсису яскраво відтворені в екзистенційно-символістському нарисі «Сниться...», де із пристані, на якій перебувають скалічені війною жовніри, хвилями несуться голоси до їхніх жінок, дітей і рідних: *“Або ні, молись за нас... молись... дець... Христос... він є... змороною тінню волочить... забагато праці... може, з ніг святих валиться... або... або... стріли з оружжя, прости Господи... впрост під небеса несе... Земля ж розрита! Щохвили пащу роззявляє... птити хоче... білого коня... дожидається...”*[9, т.4, с.407].

Письменниця застосовує символ “білого коня”, на якому, за пророчим видінням Івана Богослова, Ісус Христос має примчати і убити антихриста, знищивши зло серед людей.

Своєрідним продовженням і розкриттям антивоєнних новел та оповідань О. Кобилянської щодо екзистенційної проблематики людини є твори із циклу криміналістики. Власне, вони з погляду психології виразняють причини кровавих світових війн і революцій, що виникають унаслідок духовного занепаду індивіда – грошлюбства, подружньої зради, ненависті та ін. Наприклад: у новелі «Але Господь мовчить...» Мафтей, щоб дістати гроші, має намір зарубати рідну тітку, але помилково вбиває власну дружину; в оповіданні «Огривай, сонце...» Марта з відчаю зарізала свого чоловіка, котрий пияцтвом прирік її і малих дітей на повне зубожіння; у творі «Пресвята Богородице, помилуй нас!» селянин убиває за подружню зраду дружину і її любовника (подібний мотив О. Кобилянська змалювала і в нарисі «Путіфара») та ін.

Ці екзистенційні імперативи жорстокої дійсності були взяті письменницею з реальних фактів. Так В. Вознюк подає цікаві свідчення із неопублікованої праці Е. Панчука «Писання О. Кобилянської в останні роки» про джерела створення оповідання «Огривай, сонце...», де літературознавець доводить, що у селі Раранча (теперішня назва – Рідківці) наприкінці XIX ст. справді одна жінка вбила свого чоловіка – Франца Штинцера за те, що хотів продати останній клапчик їхнього городу. Згодом злочин було розкрито і жінка відбула трирічне ув’язнення. Утім, повертаючись додому, вона по дорозі помирає і двоє малих дітей залишаються круглими сиротами – дев’ятирічний Павлик і семирічна Зоня.

Далі Е. Панчук наводить такі факти: “Перед Першою світовою війною одна селянка із села Рідківці, яка відвідувала письменницю, розповіла їй про ту жадливу подію, про те, що Зоня тинялася, як то кажуть, без притулку, тяжко працюючи, до того ще й хвора. Справжнє ім’я цієї нещасної дівчини Катерина Штинцер. Катерина, на прохання письменниці, прийшла до неї. Мала вона тоді 24-25 років. Не буду розповідати про материнське піклування цією дівчиною-сиротою, яка тихо, спокій-

но, працюючись носила печать трагедії її батьків і в своєму духовному та фізичному розвитку, скажу тільки, що ця дівчина з малими перервами перебувала в письменниці 15 років – до 1925-го. Катерина Штинцер і була першоджерелом написання «Огривай, сонце...» й оповідання «Вовчиха», в якому вона згадується під іменем Касандра» [цит. за: 2, с.173].

Отже, високий художній рівень екзистенційних вимірів характеру героїв, прототипів, образів з антимілітаристського циклу новел та оповідань О. Кобилянської ґрунтується на реальних фактах, взятих із самого життя. Чимало літературних критиків звернуло увагу на відтворений письменницею процес адаптації солдатів до мирного часу, що розроблявся митцями “втраченого покоління” (Е. Гемінґвея, Р. Олдінгтона, Е.-М. Ремарк та ін.).

З цього приводу І. Денисюк писав про О. Кобилянську: “Одначе новаторство її новелістики полягало не тільки у високому художньому рівні. Новою була концепція людини й пошук розкриття її духовності – тонкий малюнок її інтелектуального світу і *культури серця*” [4, т.1, кн.1, с.321]. Справді, письменниця по-новому і контрастно сприймала світ: у воєнні лихоліття вона його бачила “як розсипане сміття”, “з розірваною землею”, “кривавою масою”, що чекає на свого “білого коня” і “святочну одіж”; болісно відчувала на дотик “милиці” і “блискуче оружжя”, “зранені груди” воїна і “поцілунок його коханої”; на слух – “тишу” і “грім”, “гуркіт гармат” і “цвірінькання цвіркунів”, “уриваний віддих страху” і “ліричні струни” душі людини.

Усе це проникало у внутрішній світ О. Кобилянської, відбивалося в ній, як у дзеркалі, про що свідчить її лист до М. Шаповала від 16 січня 1922 року, в якому зазначала: “Деякі брали мені за зле, що я не писала про свої “враження” з війни. Лізли до мене або випитували листами про них. Я на фронті не була, а про те, що тут і там досягало мою душу знадвору, я писала” [цит. за: 6, с.111].

У змалюванні воєнних картин людського болю О. Кобилянська виявила надзвичайний людинознавчий підхід до відповідної християнсько-екзистенційної проблематики. Лихоліття Першої світової війни стало тим “стиллетом і стилосом” душі української письменниці, що вводить читача у своєрідну художню антропологію боротьби добра і зла.

Література

1. Бабишкін О. Ольга Кобилянська. Нарис про життя і творчість / Олег Бабишкін. – Львів: Кн.-жур. Вид-во, 1963. – 192 с.
2. Вознюк В. Буковинські адреси Ольги Кобилянської. Біографічно-краєзнавча монографія / Володимир Вознюк. – Чернівці: Книги – ХХ, 2006. – 276 с.
3. Вознюк В. Про Ольгу Кобилянську: Нові матеріали. Роздуми. Знахідки / Володимир Вознюк. – К.: Дніпро, 1983. – 183 с.

4. Денисюк І. Новелістика Ольги Кобилянської / Іван Денисюк // Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 т., 4 кн. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – Т.1: Літературознавчі дослідження. – Кн.1. – С. 319-322.
5. Євшан М. Ольга Кобилянська / Микола Євшан // Сучасність. – 1988. – Ч.5 (травень). – С. 7-15.
6. Мельничук Я. На вечірньому прюзі: Ольга Кобилянська в останній період творчості (від 1914 р.) / Ярослава Мельничук. – Чернівці: Вид. дім “Букрек”, 2006. – 216 с.
7. Камю А. Вибрані твори. Сторонній: повість; Чума: роман; Падіння: повість / Альбер Камю; пер. з фр. – К.: Дніпро, 1991. – 655 с. – Серія: “Зарубіжна проза ХХ ст.”
8. Кобилянська О. Воєнний акорд / Ольга Кобилянська // Нові шляхи. – 1932. – №3. – С. 234-240.
9. Кобилянська О. Твори в 5 т. – К.: Держвидав “Худ. літ.”, 1962 – 1963.
10. Кобилянська О. Туга / Ольга Кобилянська // Нові шляхи. – 1932. – №6-7. – С. 237-243.
11. Левченко Г. Зачарована казка життя Ольги Кобилянської: монографія / Галина Левченко. – К.: Книга, 2008. – 224 с.
12. Луців Л. Ольга Кобилянська (В 100-річчя її народин) / Лука Луців. – Нью-Йорк–Джерзі Ситі: Свобода, 1965. – 69 с.
13. Панчук Е. Гірська орлиця. Спогади / Ельпидефор Панчук. – Ужгород: Карпати, 1976. – 124 с.
14. Фонди Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської. У тексті вказано інвентарний номер.

Стаття надійшла до редакційної колегії 28.11.2012 р.

*Рекомендовано до друку докт.філол.наук, професором **Голодом Р.Б.**,
докт.філол.наук, професором **Іванишиним П.В.** (Дрогобич)*

**CHRISTIYAN-ECZISTENT IMPERATIVES
CREATION OF OLGA COBILYANSKA
(from the antimilitaristic cycle of short stories and stories)**

B. Savka

*Drogobych National University by Ivan Franko;
82100, Lviv region, Drogobych, Franko str., 16*

In the article the comparative analysis in “little prose” antiwar thematics by O. Kobyljanska in the Christian-and-existential opinion. Particularly the implementation of national identity ideas in the evolvement of the plot image-and-personage.

Key words: *existentialism, christian-and-spiritual imperative, national identity, image, plot, work.*